

Nr 13

Näringsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar i statsverkspropositionen om vissa anslag för budgetåret 1971/72 inom industridepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

I betänkandet behandlas propositionen 1971: 1 bilaga 15 med undantag för punkten I.F: 1 under kapitalbudgeten (Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.) samt motioner med anknytning därtill. Förutom motioner som mera direkt hänför sig till framställningarna om anslag behandlas motioner om en beredningsplan för skoindustrin. Över nyssnämnda punkt i propositionen kommer utskottet senare att avge betänkande.

DRIFTBUDGETEN

TRETTONDE HUVUDTITELN

Industridepartementet m. m.

1. **Industridepartementet.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten A 1, s. 11 f.) och hemställer

att riksdagen till *Industridepartementet* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 7 079 000 kr.

2. **Tekniska attachéer m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten A 2, s. 12) och hemställer

att riksdagen till *Tekniska attachéer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 197 000 kr.

3. **Kommittéer m. m. Extra utgifter.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna A 3 och A 4, s. 13) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Kommittéer m. m.* ett reservationsanslag av 3 500 000 kr.,

2. till *Extra utgifter* ett reservationsanslag av 200 000 kr.

Industri m. m.

4. **Statens institut för företagsutveckling: Förvaltningskostnader.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten B 1, s. 14—16) och hemställer

att riksdagen till *Statens institut för företagsutveckling: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 4 525 000 kr.

5. **Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m.** Kungl. Maj:t har (punkten B 2, s. 16—18) föreslagit riksdagen att till Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m. för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kr.

I motionen 1971: 1069 av herr Eriksson i Ulfsbyn m. fl. (c) hemställs att riksdagen skall till Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m. bevilja ett anslag av 2 700 000 kr.

Motionen

Statens institut för företagsutveckling (SIFU) kommer, anför i motionen 1971: 1069, bl. a. genom sin utbildningsverksamhet att fylla en viktig uppgift. Denna verksamhet, som i viss mån kompletterar den allmänna vuxenutbildningen, betalas till 60 % av företagen eller företagarna själva genom kursavgifter. SIFU planerar att bygga ut sin utbildningsverksamhet med kurser i företagsledarutbildning och marknadsföringsfrågor.

Motionärerna hävdar att de relativt höga kursavgifter som SIFU är nödsakat att hålla i många fall utgör ett hinder för deltagande. Med hänsyn till den satsning på vuxenutbildningen som nu görs från samhällets sida anser de en sänkning av kursavgifterna och en ökning av stipendiemedlen väl befogad. Det kan enligt motionärerna framstå som diskriminerande att utbildningsverksamheten i SIFU:s regi är så kostnadskrävande för den enskilde jämfört med den kommunala vuxenutbildningen. Motionärerna erinrar om att SIFU:s anslagsframställningar för budgetåret 1971/72 kraftigt skurits ned.

Uppgifter i anslutning till motionen

Den av statsmakterna år 1970 beslutade omorganisationen av statens institut för hantverk och industri — numera statens institut för företagsutveckling (SIFU) — syftade till att ge institutet möjlighet att fungera som ett centralt statligt serviceorgan åt företrädesvis hantverksföretag samt mindre och medelstora industriföretag. Institutet har till uppgift

bl. a. att bygga upp kunskaper och erfarenheter i tekniska, administrativa, kommersiella och ekonomiska frågor av betydelse för utvecklingen inom industri och hantverk. Genom kurser och föreläsningar samt publiceringsverksamhet och rådgivning har SIFU en omfattande kunskapsförmedlande verksamhet.

Utbildningsverksamheten bör enligt de år 1970 angivna riktlinjerna (prop. 1970: 1, bil. 15 s. 36) i första hand ta sikte på företagsledarutbildning och utbildning av företagareföreningarnas personal samt på yrkesgrupper inom andra begränsade och specialiserade områden där brist på utbildningsmöjligheter föreligger. En begränsning av institutets nuvarande breda och i flera fall traditionella fortbildningsverksamhet bör ske successivt och först i den mån motsvarande utbildning kan erbjudas från annat håll. Institutets verksamhet — som även avses omfatta marknadsföringsfrågor — finansieras genom statsanslag samt avgifter och bör bedrivas så att självfinansieringsgraden ytterligare ökas. Några särskilda regler för utbildningsverksamhetens finansiering har inte uppställts.

Av SIFU:s totala kostnader finansieras f. n. 35 % av anslag över statsbudgeten.

Utbildningsverksamheten vid institutet ökar. Antalet kursdeltagare, som budgetåret 1968/69 var 13 800, steg under budgetåret 1969/70 till 16 500. Under samma tid ökade antalet kurser från ca 650 till ca 750. Det genomsnittliga antalet deltagare per kurs är 22.

I sitt utlåtande 1970: 13 behandlade statsutskottet motionsförslag om en höjning av anslaget till SIFU. Utskottet uttalade i detta sammanhang att det fann det "angeläget att kursavgifterna vid institutet inte blir så höga att de verkar hindrande för deltagare från speciellt mindre och medelstora företag". Stipendiegivningen — som avser bidrag till resor, traktamente och kursavgifter — utgör, anfördes vidare, "i många fall en väsentlig faktor då det gäller att förmedla utbildning". Utskottet tillstyrkte en höjning utöver Kungl. Maj:ts förslag med 200 000 kr. till stipendier för fortbildning budgetåret 1970/71. Riksdagen biföll detta yrkande.

Utskottet

Kungl. Maj:ts förslag beträffande detta anslag innebär en ökning med 100 000 kr. dels av bidraget till undervisningsverksamheten, dels av stipendiemedlen för fortbildning vid institutet. En större uppräkningsavslaget avvisas bl. a. med hänvisning till att kommerskollegieutredningen väntas lägga fram sina förslag under 1971. I motionen 1971: 1069 yrkas en höjning av anslaget med 300 000 kr.

Utskottet, som erinrar om den vid 1970 års riksdag beslutade omorganisationen av verksamheten vid institutet, är inte berett att tillstyrka en höjning av ifrågakvarande anslag utöver Kungl. Maj:ts förslag, varför utskottet avstyrker motionen.

Utskottet hemställer alltså

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 1069 till *Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 2 400 000 kr.

6. **Främjande av hemslöjden.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten B 3, s. 18 f.) och hemställer

att riksdagen till *Främjande av hemslöjden* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 825 000 kr.

7. **Medelstillskott till Norrlandsfonden.** Kungl. Maj:t har (punkten B 4, s. 19—21) föreslagit riksdagen att till Medelstillskott till Norrlandsfonden för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

I motionen 1971: 434 av herr Eriksson i Bäckmora m. fl. (c, fp) hemställs att riksdagen skall besluta att Norrlandsfondens geografiska verksamhet skall omfatta jämväl Gävleborgs län.

Bestämmelser och uttalanden om Norrlandsfondens geografiska verksamhetsområde

Stiftelsen Norrlandsfonden, som enligt sin stadga har till ändamål att "främja näringslivets utveckling i Norrland, främst i Norrbottens län", bildades 1961. Riktlinjer för fondens verksamhet under åren 1971—1975 fastställdes av statsmakterna 1970 (prop. 1970: 85, SU 1970: 106). I propositionen behandlade chefen för industridepartementet då relativt ingående vilka uppgifter fonden i fortsättningen skulle ha, varvid flerstädes uttalades att det gällde verksamhet "i Norrland". Bl. a. upptogs frågan om en genom fonden främjad samverkan mellan olika centrala och lokala organ i syfte att åstadkomma resurser för en bättre industriell miljö. Det förordades att fonden för ändamålet skulle inbjuda vederbörande myndigheter och organ att ingå i ett samarbetsråd för den regionala industriella servicens utveckling "i Norrland, dvs. de fyra nordligaste länen". Antalet styrelseledamöter utökades från sex till nio. Förut hade gällt att minst en ledamot skulle "vara bosatt i Norrbottens län och vara väl förtrogen med förhållandena därstädes". Enligt den nya lydelse av stadgan som Kungl. Maj:t fastställde på grundval av riksdagsbeslutet skall vart och ett av Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län "vara företrätt i styrelsen av en ledamot, som skall vara bosatt inom länet och väl förtrogen med dess förhållanden". Minst ett styrelsesammanträde årligen skall hållas inom vart och ett av dessa län. Representanterna för de fyra nordligaste länen bör enligt uttalande i propositionen utses sedan förslag till ledamöter inhämtats från ifrågavarande landsting och företagareföreningar. Förslaget om ökad

medelstillelning till fonden motiverades bl. a. med fondens nya funktion som samordnande organ för att "främja den industriella miljöns utveckling i de fyra nordligaste länen".

I motioner med anledning av 1970 års proposition angående Norrlandsfonden påyrkades ett beslut av riksdagen att fondens geografiska verksamhetsområde i fortsättningen skulle omfatta samtliga fem Norrlandslän. Statsutskottet — vars utlåtande godkändes av riksdagen — erinrade om stadgebestämmelsen rörande fondens ändamål och konstaterade att inga formella hinder tycktes föreligga för fonden att innefatta Gävleborgs län i sin verksamhet. Att så inte skett dittills sades bero på att fondstyrelsen med hänsyn till fondens begränsade ekonomiska tillgångar funnit det nödvändigt att koncentrera verksamheten till de fyra nordligaste länen. Utskottet sade sig icke uppfatta att avsikten med de uttalanden avseende de fyra nordligaste länen som gjorts i propositionen var att inskränka fondens stadgeenliga rätt att stödja projekt i hela Norrland. Det borde även i fortsättningen åligga fondens styrelse att inom givna riktlinjer besluta om fördelningen av de medel som ställts till fondens disposition. Utskottet sade sig i och för sig ha förståelse för motionärernas synpunkter men inte anse det påkallat att riksdagen gjorde något särskilt uttalande i frågan.

Motionen

I motionen erinras om innebörden av förra årets beslut om nya riktlinjer för Norrlandsfondens verksamhet och understryks att fondens insatser haft stor betydelse för det norrländska näringslivets utveckling under de senaste tio åren. Det konstateras att verksamheten hittills i huvudsak gällt Norrbottens län men att den också innefattat projekt i Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län. Det femte Norrlandslänet, Gävleborgs län, har däremot inte, framhåller motionärerna, ingått i fondens arbetsområde. Motionärerna säger sig ha erfarit att tveksamhet föreligger inom Norrlandsfonden huruvida dess verksamhet kan utsträckas till Gävleborgs län. Åtskilliga skäl talar, anser de, för att fonden bör stödja projekt även inom detta län, vilket i stort sett har samma näringslivsstruktur som övriga delar av Norrland och vars norra delar i vissa avseenden har ett sämre läge än kustområdena i övriga Norrland.

Utskottet

Riksdagen tog förra året ställning till ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag till riktlinjer för Norrlandsfondens verksamhet under perioden 1971—1975. Förslaget avsåg bl. a. en viss utvidgning av verksamheten. Utan att någon ändring skedde beträffande fondens grundläggande ändamål att "främja näringslivets utveckling i Norrland, främst i Norrbottens län" fick fonden den nya funktionen att utgöra samordnande organ för främjande av den industriella miljöns utveckling i de fyra nordligaste länen. Samtliga dessa blev också företrädna i fondens styrelse. Med an-

ledning av vad som anförts i vissa motioner konstaterades emellertid vid riksdagsbehandlingen att inga formella hinder förelåg för fonden att innefatta även Gävleborgs län i sin verksamhet. I den nu föreliggande motionen aktualiseras ånyo frågan om i vad mån Norrlandsfondens verksamhet skall gälla Gävleborgs län.

Det kan vitsordas att, såsom anges i motionen, Norrlandsfondens hittills icke lämnat stöd till något projekt inom Gävleborgs län. Detta får dock icke uppfattas som något uttryck för att detta län skulle principiellt vara undantaget från fondens verksamhetsområde. Vid bedömningen av fondens nuvarande aktivitet måste beaktas att efterfrågan på stöd från fonden överstiger dennas tillgång på resurser. Med hänsyn till det ställningstagande i saken som riksdagen gjorde förra året föreligger enligt utskottets mening inget behov av ett sådant uttalande från riksdagens sida som motionärerna begär. Utskottet avstyrker därför motionen.

Mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning har utskottet ingen erinran.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till *Medelstillskott till Norrlandsfondens* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen 1971: 434.

8. Utbildningsåtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten B 5, s. 21 f.) och hemställer

att riksdagen till *Utbildningsåtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

9. Omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna. Kungl. Maj:t har (punkten B 6, s. 22—60) föreslagit riksdagen att

1. godkänna av chefen för industridepartementet förordade riktlinjer för omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna,

2. till Omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1971: 276 av herr Ernulf m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen skall hemställa "att Kungl. Maj:t måtte

1. utarbeta en plan för hur långt en krympning av TEKNO-industrin ur sysselsättnings-, beredskaps- och försörjningssynpunkt bör tillåtas ske,
2. klarlägga — sett ur samhällets resurssynpunkter — i vilken tids-

mässig takt en eventuell krympning i förhållande till nuläget bör tillåtas ske, samt

3. utreda, vilka åtgärder som bör vidtagas för att garantera att produktionskapaciteten inte nedgår under den erforderliga nivån",

dels motionen 1971: 279 av herr Persson i Heden m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om tillsättande av en utredning med uppgift att dels fastställa omfattningen av den textil- och konfektionstillverkning samt skottillverkning som måste ske av beredskapsskäl, dels utarbета planer för hur denna tillverkning skall säkerställas,

dels motionen 1971: 282 av herr Sjönell m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen skall besluta att det föreslagna stödet till Omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna utvidgas till att omfatta även marknadsundersökningar,

dels motionen 1971: 430 av herr Andersson i Örebro m. fl. (fp, c, m) vari hemställs att riksdagen skall hemställa "att Kungl. Maj:t måtte

1. utarbета en plan för hur långt en krympning av skoindustrin från beredskaps- och försörjningssynpunkt bör tillåtas ske,

2. utreda, vilka åtgärder som bör vidtagas för att garantera att produktionskapaciteten inte nedgår under den erforderliga nivån",

dels motionen 1971: 1081 av herr Magnusson i Borås m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen skall hos Kungl. Maj:t "begära att det allvarliga försörjningsläge som föreligger för vissa för vårt land livsviktiga produkter uppmärksammas och att Kungl. Maj:t uppdrar åt nämnden för ekonomisk försvarsberedskap att genom en noggrann inventering klarlägga det svenska försörjningsläget och vidtaga de åtgärder som kan anses erforderliga".

I sistnämnda motion förekommer ytterligare två yrkanden, av vilka ett har behandlats i utskottets betänkande 1971: 5 och det återstående kommer att tagas upp i annat sammanhang.

Propositionen

Kungl. Maj:ts förslag under denna anslagspunkt innebär att det fr. o. m. budgetåret 1970/71 löpande fyraåriga exportfrämjande programmet för textil- och konfektionsindustrierna kompletteras med ett statligt bidrags- och garantisystem för omställning och företagsutveckling. Propositionen bygger härvidlag i huvudsak på de förslag som lagts fram av de sakkunniga för översyn av vissa frågor rörande textil- och konfektionsindustrierna — TEKO-utredningen — i betänkandet "TEKO-industrierna inför 70-talet" I (SOU 1970: 59).

Statliga bidrag för omställningsfrämjande åtgärder om sammanlagt 7,5 milj. kr. för en tre-årsperiod föreslås ställas till förfogande för företag som för att verkställa en allmän översyn av sin verksamhet behöver

utnyttja utomstående expertis. Det primära målet för bidragssystemet skall vara att underlätta bildandet av livskraftiga och expansiva företag, men medel skall i undantagsfall kunna tillhandahållas även för undersökningar som syftar till att klargöra förutsättningarna för nedläggning av driften vid ett företag.

Statliga lånegarantier skall kunna lämnas både för investeringar i anläggningstillgångar och för anskaffning av omsättningstillgångar. Dessa garantier föreslås skola lämnas inom ramen för det statliga kreditstödet till hemslöjd, hantverk och småindustri. För budgetåret 1971/72 föreslås lånegarantier ställas till förfogande intill ett belopp av 7,5 milj. kr. Den övre gränsen för summan av utestående garantiutfästelser under de två därpå följande budgetåren föreslås bli 15 milj. kr. resp. 22,5 milj. kr. Utrymme för denna garantigivning anses kunna beredas utan ökning av garantiramen för stöd till hemslöjd, hantverk och småindustri eller av härtill hörande anslag för förlusttäckning. Administration av de föreslagna stödåtgärderna skall anförtros åt kommerskollegium.

Importrestriktionerna på textil- och konfektionsområdet betecknas i propositionen som temporära åtgärder vilka avser att ge andrum för en nödvändig omställningsprocess inom de berörda industrierna.

När det gäller den svenska försörjningsberedskapen intar de textila förnödenheterna en central plats, framhålls det. Den omständigheten att fredskonsumtionen i ökad utsträckning bygger på import får inte medföra att försörjningsberedskapen eftersätts. Beredskapsfrågorna bör emellertid ses i ett vidare sammanhang. En utredning på detta område aviseras.

En särskild kontaktgrupp för TEKO-frågor föreslås knytas till arbetsmarknadsstyrelsen med uppgift att biträda styrelsen i frågor rörande sysselsättningen inom textil- och konfektionsområdet. Med hänsyn till att de beredskapspolitiska förhållandena bör bli beaktade på ett så tidigt stadium som möjligt när nedläggningar eller driftsinskränkningar aktualiseras avses överstyrelsen för ekonomiskt försvar bli representerad i kontaktgruppen.

Motionerna

Inriktningen av det statliga stödet till omställningsfrämjande åtgärder för TEKO-industrierna behandlas i motionen 1971: 282. Motionärerna anser att prioriteringen av organisations- och fusionsfrågor samt det förhållandet att marknadsundersökningar inte avses berättiga till bidrag tyder på att propositionens förslag syftar till att få till stånd större enheter inom branschen. Med hänsyn till att det inte i första hand är de mindre och medelstora företagen inom branschen som lagts ner framstår för motionärerna en alltför ambitiös strävan mot större enheter som omotiverad och även något dogmatisk.

De mindre och medelstora företagen missgynnas påtagligt, hävdar

motionärerna, genom att det statliga stödet inte är avsett att utgå till marknadsundersökningar. Detta minskar möjligheterna för dessa företag att genomföra de sortimentsöversyner som är nödvändiga för att erhålla beslutsunderlag för förändringar av sortimentspolitiken.

Frågan om försörjningsberedskapen för textil- och konfektionsvaror och skodon tas upp i ett flertal motioner. Utvecklingen under 1960-talet med ett stort antal företagsnedläggelser har, anføres i motionen 1971: 276, skapat problem såväl för de anställda som för de samhällen som drabbats. Motionärerna hävdar att den väntade utvecklingen under 1970-talet kommer att innebära att ca 20 000 anställda friställs. Av dessa kommer enligt beräkningar gjorda av arbetstagarorganisationerna ca 20 % att inte kunna erhålla nya anställningar. Av återstående 80 % kommer två tredjedelar att få likvärdiga eller bättre betalda arbeten medan en tredjedel får sämre lön än tidigare. Motionärerna anför att denna utveckling är oroväckande även från försvarsberedskapssynpunkt och de efterlyser en övergripande målsättning från samhällets sida för utvecklingen inom TEKO-industrierna.

Beträffande beredskapsförsörjningen med textilprodukter återopas i motionen 1971: 279 ett remissuttalande av överstyrelsen för ekonomiskt försvar över TEKO-utredningens betänkande. I detta uttalar styrelsen att en betydande försämring av beredskapsläget inträffat på området. Motionärerna anför att beredskapsförsörjning kan åstadkommas dels genom en ökad beredskapslagring, dels genom upprätthållande av en tillräcklig egen produktion. Med hänsyn till svårigheten att förutse behovet av beredskapslagring förordar motionärerna att en tillräcklig egen produktion skall upprätthållas. De anser att en utredning snarast bör tillsättas för att undersöka vilken produktionsnivå som måste upprätthållas av beredskapsskal. Den föreslagna utredningen anses även böra behandla skoindustrins problem.

Svensk skoindustri har enligt vad som anføres i motionen 1971: 430 genom den ökade importen och den minskade inhemska tillverkningen kommit in i ett ytterst allvarligt och svärbemästrat krisläge. Utvecklingen inom denna industri betecknas som bekymmersam såväl från selsättningssynpunkt som från beredskapssynpunkt. Motionärerna uttalar att åtgärder måste vidtas för att hejda skofabriksdöden och trygga nuvarande produktion. Åtgärder bör även syfta till att skapa sådana förhållanden att industrin förmår vända utvecklingen och åter nå upp till den produktionsnivå som från beredskapssynpunkt är erforderlig. De olika åtgärder som TEKO-utredningen föreslagit till stöd för TEKO-industrierna kunde enligt motionärerna sättas in för att stödja skoindustrin.

Följderna av utvecklingen inom de berörda industrierna uppmärksammas även i motionen 1971: 1081. Enligt motionärernas mening är det nödvändigt att sådana åtgärder vidtas att dels sysselsättningsläget inte ytterligare förvärras, dels tillräcklig ekonomisk försvarsberedskap kan upprätthållas. Detta skulle, anför motionärerna, kunna åstadkommas genom ett långsiktigt upphandlingssamarbete mellan staten och de berörda industrierna, vilket lämpligen skulle kunna ordnas via vederbörande branschorganisationer.

Uppgifter om skoindustrin

På uppdrag av en samarbetsgrupp inom skobranschen har den svenska skoindustrins distributionsproblem utretts av Industriens utredningsinstitut. Följande uppgifter rörande svensk skoproduktion, importen av skor samt produktionsstrukturen är hämtade ur denna utredning (Margit Lidén: Skoindustrins distributionsproblem, Stockholm 1971).

Större delen av antalet läderskor på den svenska marknaden kommer från utlandet. Endast omkring 30 % utgörs numera av inhemsk produktion. Läderskoproduktionen inom landet uppgick 1969 till ca 6,6 milj. par. 1960 tillverkades ca 10,4 milj. par. Det är främst produktionen av dam- och barnskor samt sandaler som gått tillbaka. Årstillverkningen 1969 uppgick för dessa grupper till mindre än hälften av den mängd som producerades 1960. Herrskotillverkningen har inte minskat i samma grad. Den motsvarar nu ca 70 % av antalet producerade par 1960.

Läderskoproduktionen 1960, 1965, 1968 och 1969

(v = värde i milj. kr.; q = kvantitet i tusen par)

1960		1965		1968		1969	
v	q	v	q	v	q	v	q
262,8	10 427	281,8	9 968	228,3	7 589	..	6 637

Importen av läderskor uppgick 1954 till 7 % av den totala läderskotillförseln men har ökat snabbt under 1960-talet. År 1960 importerades 3,8 milj. par läderskor och importandelen var i par räknat 27 %. 1969 hade importen stigit till 12,6 milj. par, vilket ungefär var dubbelt så många läderskor som under året producerades i Sverige. Importandelen var sistnämnda år 68 %. Exporten av läderskor är obetydlig.

Importen av läderskor i % av tillförseln 1960, 1965, 1968 och 1969

1960		1965		1968		1969	
v	q	v	q	v	q	v	q
22	27	34	43	50	68	..	68

Skoindustrin är en arbetskraftsintensiv industri med lönekostnaden som en stor del av framställningskostnaden. Löneandelen av salutillverkningsvärdet från fabrik uppskattas till mellan 40 och 50 %. År 1968 var antalet arbetsställen 162 med sammanlagt ca 5 400 arbetare. 40 % av antalet arbetsställen sysselsatte mindre än 50 personer och endast två företag hade fler än 200 arbetare anställda. Antalet arbetare sysselsatta inom skoindustrin har varit sjunkande under senare år. Av arbetsmarknadsstyrelsens varselstatistik för åren 1968—1970 framgår att 13 arbetsställen har varslat om inskränkningar i driften, varvid ca 300 anställda berörts, och att 21 arbetsställen med ca 900 anställda har varslat om nedläggning. Antalet varsel ökade kraftigt från 1969 till 1970.

Utskottet

Kungl. Maj:ts förslag under denna anslagspunkt innebär en komplettering av det av 1970 års riksdag beslutade exportfrämjandeprogrammet för textil- och konfektionsindustrierna. Det föreslagna bidrags- och garantisystemet för omställning och företagsutveckling bygger i huvudsak på TEKO-utredningens slutbetänkande "TEKO-industrierna inför 70-talet" (SOU 1970: 59).

Utvecklingen inom TEKO- och sko-industrierna är till viss del en följd av Sveriges konkurrensinriktade näringspolitik och liberala handelspolitik. I propositionen uttalas att de importrestriktioner som vidtagits på TEKO-området är temporära åtgärder som syftar till att underlätta en nödvändig omställningsprocess men att under en övergångsperiod nuvarande begränsningspolitik i väsentliga stycken måste bibehållas. Frågan om ett ökat skydd för den importkonkurrerande hemmamarknadsindustrin tas upp i motionerna 1971: 1081 och 1971: 1092 och behandlas i utskottets betänkande nr 14.

I propositionen förordade riktlinjer för statliga bidrag för omställningsfrämjande åtgärder innebär att sammanlagt 7,5 milj. kr. under en treårsperiod ställs till förfogande för företag som önskar verkställa en översyn bl. a. av sin sortiments- och funktionspolitik samt organisatoriska uppbyggnad men som saknar personella resurser härför. Inriktningen av statligt finansierade undersökningar bör anpassas efter den situation i vilket det aktuella företaget befinner sig och undersökningarna ges en klar inriktning på de organisatoriska förhållandena, varvid särskilt frågor sammanhängande med dels företagens behov av specialisering, dels lämpligheten av mer eller mindre långtgående samarbete med andra tillverkare bör stå i centrum. Rena marknadsundersökningar bör inte få bekostas med dessa statliga bidrag.

Inriktningen av det statliga stödet ifrågasätts i motionen 1971: 282. Motionärerna hävdar att de mindre företagen kommer att få stora svårigheter att utan bidrag till marknadsundersökningar anskaffa de data som krävs för en förändring av sortimentspolitiken. De hemställer där-

för att det föreslagna statliga stödet utvidgas till att omfatta även marknadsundersökningar.

Syftet med bidragen, som för budgetåret 1971/72 föreslås uppgå till 2,5 milj. kr., avses vara att stimulera omställningar och projekt som inte skulle kunna förverkligas utan statligt stöd men som är motiverade på lång sikt. Bidragen är alltså i första hand avsedda för åtgärder av engångsnatur och sådana aktiviteter som kan anses falla utanför företagens normala handlande. Utskottet, som vill erinra om att särskilda medel ställs till förfogande för marknadsundersökningar utomlands genom det exportfrämjande programmet, finner — inte minst med hänsyn till den ekonomiska ramen för bidragsgivningen — propositionens riktlinjer väl avvägda. Utskottet avstyrker alltså motionen 1971: 282.

För den svenska försörjningsberedskapen medför minskningen av den inhemska produktionen av textil- och konfektionsprodukter vissa problem. Den omständigheten att fredskonsumtionen av textila förnödenheter i ökad utsträckning bygger på import får, framhålls i propositionen, inte medföra att försörjningsberedskapen efter-sätts. I de fall fredsproduktionen av en viss förnödenhet hotar att sjunka under den för gällande beredskapsplanering uppställda minimigränsen måste särskilda åtgärder vidtas för att trygga försörjningsberedskapen. Som huvudregel anges att den nödvändiga försörjningsberedskapen skall åstadkommas till lägsta möjliga kostnad för samhället och att sålunda inget generellt val kan träffas mellan fortsatt produktion inom landet och lagring. En utredning av dessa frågor aviseras.

Ett flertal motioner tar upp frågan om vilken produktionsnivå för TEKO-varor och skor som måste upprätthållas för att säkerställa försörjningsberedskapen. I motionen 1971: 276 föreslås att Kungl. Maj:t skall låta utarbeta en plan för hur långt en krympning av TEKO-industrierna kan tillåtas gå med hänsyn till sysselsättnings-, beredskaps- och försörjningssynpunkterna samt utreda vilka åtgärder som bör vidtas för att garantera att produktionskapaciteten inte nedgår under den erforderliga nivån. Ett likartat utredningskrav avscende skoindustrin förs fram i motionen 1971: 430. Yrkandet i motionen 1971: 276 innefattar även att det skall klarläggas — sett från samhällets synpunkt — i vilken takt en eventuell krympning i förhållande till nuläget bör tillåtas ske. En utredning bör enligt motionen 1971: 279 tillsättas för att fastställa omfattningen av den textil- och konfektionstillverkning samt skotillverkning som erfordras av beredskapsskäl. Den föreslagna utredningen anses även böra få till uppgift att utarbeta planer för hur denna tillverkning skall säkerställas. I motionen 1971: 1081 hemställs att det allvarliga försörjningsläge som föreligger för vissa för landet livsviktiga produkter skall uppmärksammas och att överstyrelsen för ekonomiskt försvar skall få i uppdrag att genom en noggrann inventering klarlägga försörjningsläget och vidta de åtgärder som kan anses erforderliga.

Som framgår av det föregående har departementschefen uttalat att en utredning med uppgift bl. a. att undersöka olika metoder för att trygga försörjningsberedskapen övervägs. Chefen för handelsdepartementet har i april 1971 fått bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga för att utreda olika metoder för att upprätthålla en tillfredsställande beredskap inom varuområden som har väsentlig betydelse för försörjningen. Utredningsuppdraget omfattar i första hand överväganden rörande avvägningen mellan produktionsåtgärder och beredskapslagring och rörande fördelningen av ansvaret i dessa sammanhang mellan staten och näringslivet. En analys av för- och nackdelar i olika avseenden av statliga företagsengagemang som medel att trygga försörjningsberedskapen på utsatta varuområden bör enligt utredningsdirektiven ingå i utredningen. De samhällsekonomiska, näringspolitiska och handelspolitiska konsekvenserna av föreslagna åtgärder bör beaktas och redovisas.

Med hänsyn till att det inom TEKO- och skoområdena föreligger risk för att självförsörjningsgraden sjunker till en alltför låg nivå bör enligt direktiven en analys utföras av den produktionsnivå som i kombination med kommersiell lagerhållning behövs för att upprätthålla en rimlig försörjningsberedskap på dessa områden. Som allmän riktpunkt för sina överväganden bör utredningen ha den självförsörjningsgrad som f. n. råder för beklädnadsvarorna. Förslag bör läggas fram om den självförsörjningsgrad som bör upprätthållas på de olika delområdena och om de eventuella åtgärder av skydds- och stödkaraktär som kan behöva vidtas för att säkerställa en tillräcklig produktionskapacitet. Dessa överväganden måste göras mot bakgrund av Sveriges internationella förpliktelser. De sakkunniga bör även behandla frågan om statlig upphandling som ett led i försörjningsberedskapen. Samråd med försvarsutredningen bör äga rum. Utredningsarbetet avses skola bedrivas så att förslag rörande försörjningsberedskapen för TEKO-varor och skodon kan föreläggas 1972 års riksdag.

Utskottet — som i denna fråga samrått med försvarsutskottet — finner att de ovan redovisade utredningsdirektiven i huvudsak tillgodoser motionsyrkandena. Utskottet finner därför inte anledning att tillstyrka motionerna 1971: 276, 1971: 279, 1971: 430 och 1971: 1081 i nu nämnda hänseende.

Vad i övrigt anförts under denna punkt i propositionen föranleder inte något särskilt uttalande från utskottets sida. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag.

Aberopande vad här anförts hemställer utskottet

1. att riksdagen med avslag på motionen 1971: 282 godkänner av chefen för industridepartementet förordade riktlinjer för omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna,
2. att riksdagen till *Omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna* för budgetåret 1971/72 anvisar ett re-

servationsanslag av 2 500 000 kr.,

3. att riksdagen i vad avser utredning av beredskapen i fråga om viss varuförsörjning avslår
 - a) motionen 1971: 276,
 - b) motionen 1971: 279,
 - c) motionen 1971: 430,
 - d) motionen 1971: 1081 såvitt nu är i fråga.

Bergsbruk

10. **Sveriges geologiska undersökning.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna C 1—C 5, s. 61—68) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Sveriges geologiska undersökning: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 7 965 000 kr.,
2. till *Sveriges geologiska undersökning: Kartarbeten m. m.* ett reservationsanslag av 3 310 000 kr.,
3. till *Sveriges geologiska undersökning: Utrustning* ett reservationsanslag av 700 000 kr.,
4. till *Sveriges geologiska undersökning: Prospektering* ett reservationsanslag av 18 700 000 kr.,
5. till *Sveriges geologiska undersökning: Uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 600 000 kr.

11. **Bergsstaten.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten C 6, s. 68 f.) och hemställer

att riksdagen till *Bergsstaten* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 939 000 kr.

12. **Statens gruvegendom.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten C 7, s. 69—74) och hemställer

att riksdagen till *Statens gruvegendom* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 20 130 000 kr.

Energiförsörjning

13. **Statens elektriska inspektion. Kostnader för vissa nämnder.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna D 1 och D 2, s. 75 f.) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Statens elektriska inspektion* ett förslagsanslag av 2 494 000 kr.,
2. till *Kostnader för vissa nämnder* ett förslagsanslag av 43 000 kr.

14. **Främjande av landsbygdens elektrifiering.** Kungl. Maj:t har (punkten D 3, s. 76 f.) föreslagit riksdagen att

1. till Främjande av landsbygdens elektrifiering för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
2. medge att under budgetåret 1971/72 bidrag för upprustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden beviljas intill ett belopp av sammanlagt 3 000 000 kr.,
3. medge att under budgetåret 1971/72 statlig garanti för lån till upprustnings- och nyanläggningsåtgärder som berör landsbygdens elnät beviljas intill ett belopp av 10 000 000 kr.

I motionen 1971: 218 av herr Sundelin m. fl. (s, c, fp, m) hemställs att riksdagen skall uttala "att stödverksamheten bör fortsätta i nuvarande form tills de angelägna restelektrifieringarna genomförts och eldistributionens strukturrationalisering fortskridit så långt, att glesbygdsdistributionens samordning med ekonomiskt bärkraftig distribution kan fullföljas samt att omfattningen av stödet anpassas efter de behov, som efter hand anmäles av kommerskollegium inom en total ram av 40 miljoner kronor".

Motionen

Kungl. Maj:ts förslag om 3 milj. kr. till bidrag för upprustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden innebär enligt motionärerna en avsevärd begränsning i förhållande till föreliggande behov. Upprustningsbidragen har i huvudsak lämnats i samband med företagsöverlåtelser föranledda av rationaliseringar. En förutsättning för sådana strukturrationaliseringar är, anför motionärerna, att möjligheten att erhålla statsbidrag kan bedömas i förväg. Så är emellertid f. n. inte förhållandet, bl. a. på grund av att Kungl. Maj:t inte angivit en totalram för bidragen. Enligt vad kommerskollegium uppger skulle sannolikt sammanlagt mellan 40 och 50 milj. kr. erfordras för att lösa återstående strukturproblem inom glesbygderna och fullfölja restelektrifieringarna.

Uppgifter i anslutning till motionen

Kommerskollegium äger enligt kungörelse den 28 maj 1959 (nr 369) bevilja statligt stöd till nyanläggning och upprustning av elektriska distributionsnät på landsbygden i form av bidrag och lånegarantier. Enligt beslut av 1958 års riksdag (prop. 1958: 116, JoU 17) skall statligt stöd i form av bidrag och lånegarantier kunna utgå till eldistributionsföretag som har ett uppenbart behov därav och som utnyttjat tillgängliga möjligheter att på annat sätt anskaffa kapital till upprustningen. Syftet med det statliga upprustningsstödet angavs vara att göra det stödmottagande distributionsföretaget ekonomiskt bärkraftigt för framtiden. Om detta syfte inte kan vinnas med ett med hänsyn till förhållandena rimligt bidrag bör bidragsansökan avslås under hänvisning härtill. Åtgär-

der för att söka uppnå en reorganisation av på längre sikt oräntabla eldistributionsföretag bör ingå som en integrerande del av verksamheten för upprustning av elnäten på landsbygden.

För detta stöd ställdes en total medelsram för en femårsperiod av 50 milj. kr. till förfogande. Totalt har t. o. m. innevarande budgetår 90 milj. kr. anvisats för främjande av landsbygdens elektrifiering.

Detaljdistributionen av elkraft till de enskilda förbrukarna ombesörjs av ett stort antal distributionsföretag av olika slag — industriföretag, enskilda distributionsföretag, kommunala elverk och bolag samt ekonomiska föreningar. Antalet distributionsföretag har under efterkrigstiden minskat kraftigt och har från 1965 gått ned från 1 500 till f. n. ca 900. Företagsstorleken varierar i hög grad. Nära 600 företag har mindre än 2 000 abonnenter och ungefär hälften av dessa har mindre än 500 abonnenter. Majoriteten av företag med fler än 2 000 abonnenter är kommunala företag och råkraftbolag. De ekonomiska föreningarna utgör omkring hälften av antalet företag men har mindre än en tiondel av antalet abonnenter. Fördelningen på kommunala och icke-kommunala företag motsvaras i stort av fördelningen på tätortsdistribution resp. glesbygdsdistribution.

Staten har i samband med koncessionsprövning verkat pådrivande på strukturrationaliseringen. Genom ändringar i ellagen år 1957 utvidgades tillståndsskyldigheten till att omfatta i princip alla starkströmsledning. Tillståndsgivningen förenklades samtidigt genom införande av ett system med områdeskoncessioner, som innebär att distributör får koncession för ett visst geografiskt område. Inom detta får distributören utan särskild prövning dra erforderliga ledningar med viss högsta spänning för sin detaljdistribution.

Frågan om åtgärder för att påskynda och effektivisera rationaliseringsarbetet på eldistributionsområdet har utretts av eldistributionsutredningen, som lagt fram sina förslag i betänkandet "Eldistributionens rationalisering" (SOU 1968: 39). Utredningen konstaterar att rationaliseringen inte fortgått i den takt och omfattning som förutsatts. Utredningens förslag går i huvudsak ut på att öka koncessionsmyndighetens befogenheter bl. a. genom viss rätt att återkalla löpande koncession samt rätt att kräva att koncessionsinnehavaren på skäliga villkor avstår distributionsanläggningar och viss annan egendom som använts i distributionsverksamheten. Den önskvärda rationaliseringen bör enligt utredningen kunna genomföras med hjälp av lämpliga distributörer som får bärkraftiga enheter till sitt förfogande. Vidare hävdar utredningen att de nuvarande statsbidragen bör kunna slopas utan att rationaliseringen på ett avgörande sätt försvåras.

Kommerskollegium anför i sin anslagsframställning för budgetåret 1971/72 att kollegiet ansluter sig till utredningens förslag att stödverksamheten i stort bör avvecklas. Kollegiet framhåller dock behovet av

fortsatta stödåtgärder under en övergångsperiod och anger den totalt erforderliga medelsramen till 50 milj. kr., varav huvuddelen avser upp-
rustningsmedel. Kollegiet redovisar vidare vissa svårigheter som uppstått
i behandlingen av upprustningsansökningar på grund av att kollegiet se-
dan länge inte kunnat lämna förhandsupplysningar angående möjlighe-
terna till statsbidrag.

I prop. 1970: 139 angående lagstiftningen om elektriska anläggningar
anförde chefen för industridepartementet att beredningen av eldistribu-
tionsutredningens förslag visat på behov av ytterligare överväganden rö-
rande distributionsverksamhetens framtida organisation. En mera ge-
nomgripande lösning sades vara tänkbar än den som utredningen mot
bakgrund av sina direktiv hade förordat. Det angavs som inte osannolikt
att frågan om en mera omfattande lösning av distributionsproblemen
borde anförtros en särskild utredning.

Motioner av samma innebörd som den nu föreliggande har väckts vid
ett flertal tillfällen och senast vid 1970 års riksdag. Statsutskottet hänvi-
sade därvid (SU 1970: 13) till den inom industridepartementet pågående
överbearbetningen av eldistributionsutredningens betänkande och avstyrkte
motionerna.

Utskottet

Enligt kungörelsen den 28 maj 1959 (nr 369) om statligt stöd åt lands-
bygdens elförsörjning äger kommerskollegium bevilja stöd till nyanlägg-
ning och upprustning av elektriska distributionsnät på landsbygden i
form av bidrag och lånegarantier.

Frågor rörande eldistributionens rationalisering har varit föremål för
överväganden sedan mitten av 1960-talet. Eldistributionsutredningen lade
i sitt betänkande "Eldistributionens rationalisering" (SOU 1968: 39) fram
en rad förslag. I årets statsverksproposition anfördes att för en rationell
elförsörjning krävs betydligt större distributionsenheter än vad tidigare
förutsatts. En särskild utredning avses närmare undersöka bl. a. frågan
om förutsättningarna på distributionssidan för en rationell elförsörjning.

I motionen 1971: 218 hemställs om uttalanden från riksdagens sida
rörande stödverksamheten och den ekonomiska omfattningen av stödet.
Utskottet förutsätter att den aviserade utredningen, som enligt vad ut-
skottet inhämtat kommer att tillsättas inom kort, får i uppdrag att be-
handla frågan om en nödvändig omorganisation av eldistributionen på
landsbygden och i de mindre tätorterna. Insatser för restelektrifiering
och upprustning av distributionsnäten är enligt utskottets mening ange-
lägna. Tillkomsten av mer omfattande distributionsenheter med större
resurser bör ge möjligheter att på ett bättre sätt än hittills tillgodose
behovet därav. Med hänsyn till kommande utredningsverksamhet anser sig
utskottet inte böra förorda att riksdagen nu gör i motionen avsett ut-
talande om formerna för det statliga stödet till eldistributionen på lands-

bygden och omfattningen av stödet. Utskottet avstyrker alltså motionen.
Aberopande vad här anförts hemställer utskottet

1. att riksdagen till *Främjande av landsbygdens elektrifiering* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
2. att riksdagen medger att under budgetåret 1971/72 bidrag för upprustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden beviljas intill ett belopp av sammanlagt 3 000 000 kr.,
3. att riksdagen medger att under budgetåret 1971/72 statlig garanti för lån till upprustnings- och nyanläggningsåtgärder som berör landsbygdens elnät beviljas intill ett belopp av 10 000 000 kr.
4. att riksdagen avslår motionen 1971: 218.

15. Delegationen för atomenergifrågor. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten D 4, s. 77 f.) och hemställer
att riksdagen till *Delegationen för atomenergifrågor* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 1 789 000 kr.

Teknisk utveckling m. m.

16. Styrelsen för teknisk utveckling. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 1—E 4, s. 80—92) och hemställer

1. att riksdagen
 - a) godkänner vad chefen för industridepartementet anført om organisatoriska förändringar vid styrelsen för teknisk utveckling och bemyndigar Kungl. Maj:t att vid styrelsen inrätta en tjänst för planeringsdirektör i Ce 3,
 - b) till *Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 110 500 000 kr.,
 - c) bemyndigar Kungl. Maj:t att under budgetåret 1971/72, i enlighet med vad chefen för industridepartementet anført, godkänna avtal och beslut rörande stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m. som inberäknat löpande avtal och beslut innebär åtaganden om högst 65 000 000 kr. under vart och ett av budgetåren 1971/72—1975/76,
 - d) bemyndigar Kungl. Maj:t att uppdra åt styrelsen för teknisk utveckling att under av chefen för industridepartementet nämnda förutsättningar biträda ackord, efterge långivares rätt samt medge betalningsansånd i fråga om fordringar på grund av lån som lämnats med anlåtande av reservationsanslaget Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling,
2. att riksdagen till *Styrelsen för teknisk utveckling: Drift av forsk-*

ningsstationer för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

3. att riksdagen

a) till *Styrelsen för teknisk utveckling: Skeppsteknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 12 000 000 kr.,

b) bemyndigar Kungl. Maj:t att under budgetåret 1971/72 godkänna avtal och beslut rörande stöd till skeppsteknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m. som inberäknat löpande avtal och beslut innebär åtaganden om högst 10 000 000 kr. under vart och ett av budgetåren 1971/72—1972/73,

4. att riksdagen till *Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

17. Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 5—E 7, s. 94—100) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
2. till *Bidrag till statens provningsanstalt* ett reservationsanslag av 4 900 000 kr.,
3. till *Statens provningsanstalt: Utrustning* ett reservationsanslag av 1 100 000 kr.

18. Statens skeppsprovninganstalt: Uppdragsverksamhet m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 8—E 10, s. 101—105) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Statens skeppsprovninganstalt: Uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
2. till *Bidrag till statens skeppsprovninganstalt* ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.,
3. till *Statens skeppsprovninganstalt: Utrustning* ett reservationsanslag av 500 000 kr.

19. Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien. Kungl. Maj:t har (punkten E 11, s. 105) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 570 000 kr.

I motionen 1971: 433 av herr Ericsson i Åtvidaberg m. fl. (fp) hemställs att riksdagen skall som bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien anvisa ett anslag av 800 000 kr.

Motionen

Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) har till huvuduppgift att främja den tekniska och ekonomiska utvecklingen i landet. Detta har skett bl. a. genom inrättande av forskningsinstitut, genom samverkan med forskningsråd och fonder i värdering av projekt och genom att stödja och utveckla den svenska forskningens internationella kontakter. IVA:s verksamhetsområde omfattar enligt de stadgar som fastställts av Kungl. Maj:t 1969 alla aspekter på naturvetenskaplig, teknisk och ekonomisk utveckling. Motionärerna erinrar om att IVA:s verksamhet finansieras i huvudsak genom bidrag till målbundna utredningar och ersättning för utförda tjänster. De obundna resurser som står till IVA:s förfogande är dels ett statligt grundbidrag om f. n. 535 000 kr., dels årliga bidrag från en rad industriföretag, dels avkastning av IVA:s egna fonder. Motionärerna understryker vikten av att IVA som ett neutralt och obundet forum har möjlighet att utan bindning till speciella projekt göra mer ingående analyser av forskningens och utvecklingsarbetets situation och behov. Härför krävs dock, anför de, en ökning av den icke projektbundna finansieringen.

Utskottet

Från detta anslag utgår enligt beslut av 1968 års riksdag (prop. 1968: 68, SU 131, rskr. 304) statens stöd till Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) för dess centrala verksamhet. Styrelsen för teknisk utveckling lämnar bidrag till IVA:s internationella kontaktverksamhet över styrelsens anslag.

Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1971/72 innebär en uppräknig av anslaget med 35 000 kr. till 570 000 kr. I motionen 1971: 433 yrkas en höjning av anslaget med 230 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Vid förra årets riksdag avsågs motioner med likartat syfte (SU 1970: 13).

Utskottet finner inte tillräckliga skäl föreligga att föreslå avsteg från Kungl. Maj:ts förslag till bidrag för IVA:s centrala verksamhet under nästa budgetår, varför utskottet avstyrker motionen.

Utskottet hemställer alltså

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 433 till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien* för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 570 000 kr.

20. Bidrag till Sveriges standardiseringskommission. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten E 12, s. 106) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Sveriges standardiseringskommission* för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 1 970 000 kr.

21. Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 13—E 15, s. 107—118) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi* ett reservationsanslag av 51 800 000 kr.,
2. till *Internationellt atomenergisamarbete* ett förslagsanslag av 4 100 000 kr.,
3. till *Utvecklingsarbete rörande utvinning av uran* ett reservationsanslag av 8 100 000 kr.

Domänverket

22. Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten F 1, s. 122 f.) och hemställer

att riksdagen

1. till *Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 147 000 kr.,
2. beslutar att kyrkofonden skall för år 1970 ersätta domänverkets fond för övertalig personal vid domänverket med 202 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

Förenade fabriksverken

23. Byggnader och utrustning. Kungl. Maj:t har (punkten I. E: 1, s. 124—139) föreslagit riksdagen att till Byggnader och utrustning för budgetåret 1971/72 under fabriksverkens fond anvisa ett investeringsanslag av 42 500 000 kr.

I motionen 1971: 1067 av herr Enarsson (m) hemställs att riksdagen skall till Förenade fabriksverken, Byggnader och utrustning, anvisa ett investeringsanslag av 37 500 000 kr. i enlighet med vad i motionen anförts.

Utskottet

I förenade fabriksverkens uppgifter ingår att bedriva tillverkning, försäljning och underhåll av krigsmateriel, tillverkning och försäljning av civila verkstadsprodukter samt tvätterirörelse. Verket, som fick sin nu-

varande organisation efter beslut av 1965 års riksdag, har vid årsskiftet 1969—1970 förts över från försvarsdepartementet till industridepartementet. Detta får ses som en konsekvens av att den mot civil produktion inriktade verksamheten successivt kommit att byggas ut och utvecklas.

För nästa budgetår har fabriksverken lagt fram ett investeringsprogram på 53,8 milj. kr. Detta är 1 milj. kr. mer än investeringsramen för innevarande budgetår. Kungl. Maj:t föreslår för nästa budgetår ett investeringsprogram på 42,5 milj. kr. Vid beräkning av detta anslagsbelopp har hänsyn tagits till en förväntad behållning av 9 milj. kr. under anslaget vid utgången av innevarande budgetår. Vidare har på sedvanligt sätt ett påslag med 10 % gjorts för att möjliggöra en av konjunkturnärsiga eller andra skäl påkallad ökning av medelförbrukningen.

Fabriksverken har sedan budgetåret 1968/69 årligen beviljats 5 milj. kr. för ökad civil produktion. Dessa medel har tagits i anspråk bl. a. för att i samarbete med andra företag utveckla nya produkter. I statsverkspropositionen redovisas bl. a. samverkan med Kockums Mekaniska Verkstads AB och Husqvarna Vapenfabriks AB i syfte att vidareutveckla den s. k. Stirlingmotorn samt delägarskap i Swedevelopment Hospital Equipment AB, som saluför produkter avsedda för sjukhusen, och i KB Food Control AB & Co., som har till uppgift att vidareutveckla en uppfinning på livsmedelsteknikens område. Vidare erinras om det av fabriksverken helägda Trivab Konfektions AB, som administrativt handhar tillverkningen av sjukhuspersedlar i Ängelholm.

Fabriksverkens ansträngningar att öka sin civila produktion har varit föremål för uppmärksamhet och diskussion i olika sammanhang. Diskussionen har gällt såväl produktionsinriktningen som verksamhetens organisatoriska former. Genom studiebesök vid fabriksverken har utskottet erhållit information i dessa ämnen. Utskottet, som anser det angeläget att fabriksverken kännetecknas av effektivitet i fråga om produktionsinriktning och verksamhetsformer, förutsätter att Kungl. Maj:t noga följer verkets strävanden i detta hänseende och tar de initiativ till förändringar av nuvarande förhållanden som kan visa sig erforderliga.

För satsningen på civila produkter har fabriksverken för nästa budgetår begärt 5 milj. kr. Detta belopp har av departementschefen föreslagits begränsas till 3 milj. kr. med hänsyn till att möjligheten till en samordning av utvecklingsverksamheten inom den statsägda företagsgruppen ökat sedan tillkomsten av Statsföretag AB. Med motiveringen att någon närmare redogörelse för hur anslaget för civil produktion skall användas inte lämnas i propositionen yrkas i motionen 1971: 1067 att riksdagen avslår detta anslagsyrkande. Utskottet, som hänvisar till vad ovan anförts, finner inte anledning att frångå Kungl. Maj:ts förslag.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 1067 till *Byggnader och utrustning* för bud-

getåret 1971/72 under fabriksverkens fond anvisar ett investeringsanslag av 42 500 000 kr.

Domänverket

24. **Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten I.G: 4, s. 161) och hemställer att riksdagen till *Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisar ett investeringsanslag av 1 000 000 kr.

Statens allmänna fastighetsfond

25. **Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten II: 21, s. 162 f.) och hemställer att riksdagen till *Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett investeringsanslag av 4 000 kr.

Statens utlåningsfonder

26. **Kronotorparnas inventarielånefond.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten IV.C, s. 164) och hemställer att riksdagen medger att det för budgetåret 1962/63 anvisade investeringsanslaget till *Kronotorparnas inventarielånefond* under budgetåret 1971/72 får användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Fonden för låneunderstöd

27. **Lån till Aktiebolaget Atomenergi.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten V.11, s. 164 f.) och hemställer att riksdagen till *Lån till Aktiebolaget Atomenergi* för budgetåret 1971/72 anvisar ett investeringsanslag av 1 000 000 kr.

Stockholm den 20 april 1971

På näringsutskottets vägnar

INGVAR SVANBERG

Närvarande: herrar Svanberg (s), Regnóll (m), Bengtsson i Landskrona (s), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Haglund (s), Andersson i Storfors (s), Rask (s), Ericsson i Ätvidaberg (fp), Sjönell (c), Svensson i Malmö (vpk), Häll (s), Hovhammar (m), fru Hansson (s) och fru Hambracus (c).

Reservationer

1. vid *punkten 5* (Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m.) av herrar Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Ericsson i Åtvidaberg (fp), Sjönell (c) och fru Hambræus (c), som anser

dels att det avsnitt på s. 3 i utskottets yttrande som börjar med "Utskottet, som erinrar" och slutar med "utskottet avstyrker motionen" bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

"Utskottet vill erinra om statsutskottets uttalande vid förra årets riksdag om angelägenheten av att kursavgifterna vid institutet inte blir så höga att de verkar hindrande för deltagande från mindre och medelstora företag. Med hänsyn härtill samt till det behov som finns av att bygga ut institutets verksamhet när det gäller företagsledarutbildning och marknadsföringsfrågor finner utskottet den av motionärerna föreslagna ökningen av anslaget befogad."

dels att utskottet bort hemställa

"att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1971: 1069 till *Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 2 700 000 kr."

2. vid *punkten 9* (Omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna) av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Ericsson i Åtvidaberg (fp), Sjönell (c), Hovhammar (m) och fru Hambræus (c), som anser

dels att det stycke på s. 12 i utskottets yttrande som börjar med "Syftet med bidragen" och slutar med "alltså motionen 1971: 282" bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

"Syftet med bidragen, som för budgetåret 1971/72 föreslås uppgå till 2,5 milj. kr., avses vara att stimulera omställningar och projekt som inte skulle kunna förverkligas utan statligt stöd men som är motiverade på lång sikt. Bidragen skall ställas till förfogande för företag som önskar verkställa en översyn av tidigare nämnt slag men som inte har egna resurser för ändamålet utan måste utnyttja utomstående expertis.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att ett system som innebär att rena marknadsundersökningar inte får bekostas med de statliga bidragen minskar möjligheterna för de mindre företagen, som ofta saknar egna resurser att anskaffa nödvändiga marknadsdata, att genomföra en förändring av sin sortimentspolitik. I propositionen framhålls att me-

del för särskilda marknadsundersökningar utomlands ställts till förfo-
gande genom det nu löpande exportfrämjande programmet. Utskottet
vill i detta sammanhang erinra om att exporten utgör endast ca 17 %
av TEKO-industriernas samlade produktionsvärde och att det med få
undantag är storföretag som svarar för denna export. Marknadsunder-
sökningar är en viktig förutsättning för att syftet med de i propositio-
nen föreslagna omställningsfrämjande åtgärderna skall kunna uppnås.
Med hänsyn härtill finner utskottet det i motionen framförda förslaget
väl motiverat och tillstyrker motionen 1971: 282.”

dels att utskottet under 1 bort hemställa

”1. att riksdagen — med bifall till motionen 1971: 282 — god-
känner av chefen för industridepartementet förordade riktlinjer
för omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektions-
industrierna med den ändringen att statliga bidrag för omställ-
ningsfrämjande åtgärder skall kunna utgå även för marknads-
undersökningar,”

3. vid *punkten 14* (Främjande av landsbygdens elektrifiering) av
herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro
(fp), Sjönell (c), Svensson i Malmö (vpk), Hovhammar (m) och fru
Hambræus (c), som anser

dels att det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 17 med ”I
motionen 1971: 218” och slutar på s. 18 med ”avstyrker alltså motio-
nen” bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

”Departementschefens förslag innebär för fjärde året i följd en be-
gränsning av anslagsramen för upprustning och utbyggnad av lands-
bygdens eldistributionsnät. I motionen 1971: 218 erinras härom och
motionärerna hemställer om uttalanden från riksdagens sida rörande
stödverksamheten och den ekonomiska omfattningen av stödet.

I likhet med motionärerna finner utskottet propositionens förslag
otillfredsställande. Kommerskollegium har kraftigt vitsordat de nega-
tiva verkningar på upprustningsarbetet som vållats av anslagsbegräns-
ningarna. Den utredning som förutsätts ta upp eldistributionen i stort
har ännu inte tillsatts. Det aktuella upprustningsproblemet är av väsent-
lig betydelse för berörda områden, särskilt som kraven på eldistribu-
tionsnätets kvalitet stiger. Det synes ologiskt och praktiskt omotiverat
att undergräva grunden för upprustningsarbetet innan ens förarbetet på
alternativlösningar inletts. Arbetet bör därför ges möjlighet att fortgå
i nuvarande form. Med utgångspunkt i det ovan anförda anser sig ut-
skottet böra tillstyrka motionen.”

dels att utskottet under 4 bort hemställa:

”4. att riksdagen med bifall till motionen 1971: 218 i skrivelse till

Kungl. Maj:t uttalar dels att stödverksamheten bör fortsätta i nuvarande form tills de angelägna restelektrifieringarna genomförts och eldistributionens strukturrationalisering fortskridit så långt att glesbygdistributionens samordning med ekonomiskt bärkraftig distribution kan fullföljas, dels att omfattningen av stödet bör anpassas efter de behov som efter hand anmäls av kommerskollegium inom en total ram av 40 milj. kr.”

4. vid *punkten 19* (Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien) av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Ericsson i Ätvidaberg (fp), Sjönell (c), Hovhammar (m) och fru Hambræus (c), som anser

dels att det stycke på s. 20 i utskottets yttrande som börjar med ”Utskottet finner inte” och slutar med ”utskottet avstyrker motionen” bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

”IVA:s verksamhet finansieras huvudsakligen genom bidrag till målbundna utredningar och genom ersättning för utförda tjänster. Uppdragsgivare är statliga eller privata forskningsråd och fonder, styrelsen för teknisk utveckling och industriföretag. De medel som står till förfogande för icke projektbunden verksamhet är det statliga grundbidraget, bidrag från industrin samt avkastningen av IVA:s egna fonder. Dessa medel, som totalt uppgår till ca 2 milj. kr., gör det möjligt för IVA att bearbeta och föra vidare uppslag till nya forskningsprojekt. Härigenom bidrar IVA verksamt till att skapa möjligheter för och stödja en för den svenska industrin nödvändig teknisk ny- och vidareutveckling. Utskottet finner ett ökat stöd till IVA:s centrala verksamhet väl motiverat och tillstyrker således motionen 1971: 433.”

dels att utskottet bort hemställa

”att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1971: 433 till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien* för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 800 000 kr.”